

RAHAPESU ANDMEBÜROO

Arnold Tenusaar
Keskkriminaalpolitsei
Rahapesu andmebüroo
Mob.5173202

arnold.tenusaar@politsei.ee

RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE TÕKESTAMISE SÜSTEEM

- **RTRTRS ja teised normatiivaktid**
- **Seaduse kohustatud subjektid ja nende kohustused**
 - *Hoolsuskohustused:*
 - 1. Tunne oma klienti
 - 2. Jälgi kliendi tegevust
 - 3. Säilita andmed vähemalt 5 aastat
 - 4. Kehtesta turvareeglid ja kontrolli nende täitmist
 - *Teatamiskohustused:*
 - 1. Teata kahtlastest tehingutest
 - 2. Teata suurtest sularahatehingutest
- **RAB (riigi esindaja protsessis)**
 - Teadete analüüs ja vajadusel kuriteoavaldus
 - Vara säilimise tagamine
 - Äri- ja pangasaladuse hoidmine
 - **Riiklik järelevalve**

Reaalsed rahapesuohud isikule

- Identiteedi müük
 - Pangakonto müük
 - Pangakonto “laenamine”
 - Finantsvahendaja “töö” Internetis
 - Oma arvuti ressursi laenamine
 - Võõraste tehingute tegemine enda nimelt
 - “Arvevabriku” teenuse pakkumine/kasutamine
 - Ebareaalsete või majanduslikult põhjendamata tehingute tegemine enda või teise isiku eest
 - Oma kliendi/äripartneri mittetuvastamine
 - Rahapesu või terrorismi rahastamine
-
- Muud ohud (Nigeeria kirjad: pärandused-varandused, libakataloogid, “loteriivõidud”, identiteedi vargus, tšekid, kliendi/äripartneri mittetuvastamine, pangakonto vargus jne)

Identiteedi vargus ja kaasaaitamine*

- § 349. Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine
- **Teise isiku** nimele väljaantud tähtsa isikliku **dokumendi kasutamise** eest või enda nimele väljaantud tähtsa **isikliku dokumendi teisele isikule kasutamiseks andmise** eest eesmärgiga omandada õigusi või vabaneda kohustustest – karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.
- § 350. Tähtis isiklik dokument
- Tähtis isiklik dokument käesoleva jao tähenduses on **isikutunnistus, digitaalne isikutunnistus, Eesti kodaniku pass, diplomaatiline pass, meremehe teenistusraamat, välismaalase pass, ajutine reisidokument, pagulase reisidokument, meresõidutunnistus, tagasipöördumistunnistus, tagasipöördumise luba, välisriigi reisidokument, rahvusvahelise organisatsiooni reisidokument ja mootorsõidukijuhi juhiluba.**
- [[RT I 2009, 62, 405](#) – jõust. 1.01.2010]

Kahtlusepõhine teatamine

- Kahtlusepõhine teatamine- teatatakse, kui tekib kahtlus, et tegemist võib olla rahapesu või muu kuriteoga
- Kuidas kahtlust ära tunda: Juhend rahapesu kahtlusega tehingute tunnuste kohta (RAB kodulehel)
- **Samuti teatatakse, kui keeldutakse ärisuhte loomisest või lõpetatakse RTRTS alusel**
- Et teadet saata, peavad rahaga tegelevad töötajad seda kohustust teadma. Kui ei, vastutab juriidiline isik.
- RAB kodulehel Internetis on kättesaadav nimekiri terrorismikahtlusega isikutest ja ettevõtetest. Kuigi RTRTS ei kohusta kõiki ettevõtjaid selle nimekirja järgi kontrollima kahtlasi kliente või partnereid, nõuab seda RAHVUSVAHELISE SANKTSIOONI SEADUS. Kui keegi sellega vahele jääb, on rahvusvaheline skandaal kindlustatud.

Rahapesu andmebüroo (RAB) ülesanded

- Teatiste vastuvõtmine, registreerimine, töötlemine analüüs ja põhjendatud kahtluse puhul uurimisorganile edastamine **(piirang- mingil juhul ei edastata teadet ega infot teataja kohta)**
- Teatise saatnud isikule tagasiside andmine
- RP/TR alaste uuringute läbiviimine ja avalikkuse informeerimine
- Koostöö tegemine teatekohuslaste ning uurimisorganitega
- Välissuhtlemine ja infovahetus välisriikide FIU'dega
- Järelevalve teostamine ja väärteomenetlus
- **Järelevalve teostamine ja väärteomenetlus rahvusvahelise sanktsiooni seaduse täitmise üle**

Rahapesu andmebüroo õigused

- Saada olulisi andmeid sh. **jälitusteavet** jälitusametkondadelt
- Esitada päringuid ja saada andmeid andmekogudest, sh **ka Finantsinspeksioonilt**
- Saada täiendavat infot kahtlase tehingu või sellega seotud asjaolude kohta kõikidelt teatamiskohustusega subjektidelt (sh. pangasaladust)
- Saada olulisi andmeid, sh raamatupidamisdokumente kolmandatelt isikutelt
- Teha ettekirjutusi ja anda haldusakte
- Rakendada sunniraha
- Peatada tehing või seada piirang
- Anda juhendeid RP / TR õigusaktide selgitamiseks
- Vahetada infot välisriikide FIU-dega

RAB haldusaktid

- Haldusmenetlus: **kahtluse kontroll** (ettekirjutused piiranguteks, teabe nõudmiseks)
- Haldusmenetlus: **järelevalve** (ettekirjutused teabe nõudmiseks, puuduste kõrvaldamiseks)
- Käesoleva seaduse alusel tehtud ettekirjutuses selle faktilist alust ei märgita. Ettekirjutuse tegemist põhistavad faktilised asjaolud kajastatakse eraldi dokumendis. Isik, kelle teingu peatamiseks või konto või muu vara kasutamise piiramiseks ettekirjutus tehti, võib tutvuda faktilisi asjaolusid kajastava dokumendiga. Rahapesu andmebürool on õigus keelduda dokumendi tutvustamisest, kui see takistaks rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamist või ohustaks tõe väljaselgitamist kriminaalmenetluses.
- Haldusakti täitmata jätmisel võib rahapesu andmebüroo rakendada sunnivahendit asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Haldusakti täitmata jätmisel on sunniraha ülemmäär esimesel korral 20 000 krooni, järgmistel kordadel 80 000 krooni
- **Vaidlustamine: a. Vaie RAB juhile, b. Kaebus halduskohtusse**

Tehingu peatamine, vara käsutamise piiramine ja riigi omandisse kandmine

- RAB õigus-ettekirjutusega tehingu peatada või kehtestada konto või tehingu objektiks oleva muu vara käsutamise piirangu **kuni 30 ööpäevaks** ettekirjutuse kättetoimetamisest arvates
- ettekirjutuse alusel piirata vara käsutamist selle säilimise tagamiseks **kuni 60 ööpäevaks juhul**, kui :
 - **vara valdaja või omanik ei esita rahapesu andmebüroole 30 ööpäeva jooksul tõendeid vara legaalse päritolu kohta**
- Rahapesu andmebüroo või uurimisasutus võib **vara käsutamist piirata kuni vara tegeliku omaniku kindlakstegemiseni, seda ka kriminaalmenetluse lõpetamisel**, kui ei ole õnnestunud kindlaks teha vara omanikku ja vara valdaja kinnitab, et vara ei kuulu talle, ning loobub vara valdamisest
- **Täite- või pankrotimenetlus ei saa seda vara puutuda**
- Prokuratuur või uurimisasutus võib taotleda **halduskohtult luba** vara riigi omandisse kandmiseks, kui **ühe aasta jooksul pärast vara käsutamise piirangute kehtestamist** ei ole õnnestunud kindlaks teha vara omanikku ja vara valdaja kinnitab, et vara ei kuulu talle, ning loobub vara valdamisest

Täiendavalt seoses piirangutega

- Piirang tehakse haldusaktiga, ajend võib jääda varju (üldjuhul on algul ajendiks vara päritolu ebaselgus)
- 30 päeva on pööratud tõendamiskohustus, kui ei tõestata, lisandub 60 päeva
- Haldusmenetluse käigus kogub RAB täiendavat teavet ning võivad selguda kuriteo tunnused, mille korral alustatakse kriminaalmenetlus– võib tulla uus piirang kas uurimisorgani või RAB poolt isegi kriminaalmenetluse lõpetamise korral
- Kui ei ole õnnestunud kindlaks teha vara omanikku ja vara valdaja kinnitab, et vara ei kuulu talle, ning loobub vara valdamisest – RTRTS § 40 lg 6. Kui nüüd ilmub väidetav omanik, läheb käiku ainult pööratud tõendamiskohustus
- Pärast aasta möödumist riigi omandisse halduskohtu loal

Kes teostab järelvalvet?

- **Advokatuuri juhatus:**
- - Advokatuuri liikmed
- **Justiitsministeerium ja Notarite Koda:**
- - notarid
- **Finantsinspeksioon (FI):**
- - krediidasutused
- - finantseerimisasutused
- - kindlustusandjad ja kindlustusvahendajad
- - fondivalitsejad
- - investeerimisühingud
- - väärtpaberiturust osalised
- - makseasutused ja e-rahaasutused,
- **Kui neile on vastavalt nende seadustele antud tegutsemisõigus.**
- **Rahapesu andmebüroo:**
- **Kõik teised, kes pole eelnevalt kirjastatud**
- **RTRTS sätestatud väärtegevuste kohtuväliseks menetlejaks on FI, rahapesu andmebüroo ja politseiprefektuurid**

Väärteod

- § 57. Isikusamasuse tuvastamise kohustuse täitmata jätmine
- (1) Kohustatud isiku või tema töötaja poolt käesolevas seaduses sätestatud isikusamasuse tuvastamise ja kontrollimise kohustuse rikkumise eest –karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.
- (2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 krooni.
- **§ 57¹. Teabe hankimise nõuete rikkumine**
- - isiku või tema töötaja poolt ärisuhte või tehingu eesmärgi ning olemuse kohta teabe hankimise nõuete rikkumise eest ...
- **§ 57². Hoolsusmeetmete tugevdatud korras kohaldamise nõuete rikkumine**
- Kohustatud isiku või tema töötaja poolt hoolsusmeetmete tugevdatud korras kohaldamise nõuete rikkumise või kohaldamata jätmise eest, sealhulgas kolmanda riigi riikliku taustaga isikuga tehingu tegemise nõuete rikkumise eest...
- **§ 57³. Anonüümse konto või hoiuraamatu avamine**
- Krediidi- või finantseerimisasutuse töötaja poolt anonüümse konto või hoiuraamatu avamise või sellekohase lepingu sõlmimise eest ...

Väärteod II

- § 58. Andmete registreerimise ja säilitamise kohustuse rikkumine
- -seaduses sätestatud andmete registreerimise ja säilitamise kohustuse rikkumise eest ...
- § 59. Kohustusliku informatsiooni esitamata jätmine ja esitamisega viivitamine* **ainult füüsiline isik**
- - kohustatud isiku töötaja poolt kontaktisikule või juhile käesolevas seaduses sätestatud kohustusliku informatsiooni esitamata jätmise või esitamisega tahtliku viivitamise eest - **300 trahviühikut**
- § 59¹. Ärisuhte pideva jälgimise kohustuse rikkumine
- - kohustatud isiku või tema töötaja poolt seaduses sätestatud ärisuhte jälgimise kohustuse rikkumise eest - **200 tü/300 000 krooni**
- § 60. Rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlusest mitteteatamine ning ebaõigete andmete esitamine
- Kohustatud isiku juhi, kontaktisiku või muu töötaja poolt rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlusest, valuutavahetuse või muust tehingust, kus rahaline kohustus üle 500 000 krooni või võrdväärne summa muus vääringus täidetakse sularahas, RAB-le teatamise kohustuse rikkumise või ebaõigete andmete esitamise eest ...

Väärteod III

- § 61. Ebaseaduslik teavitamine rahapesu andmebüroole edastatud andmetest
- Kohustatud isiku juhi, kontaktisiku või muu töötaja või järelevalve asutuse töötaja poolt isiku või isiku tegeliku kasusaaja ebaseadusliku teavitamise eest tema kohta rahapesu andmebüroole esitatud teatest või tema kohta rahapesu andmebüroo tehtud ettekirjutusest või kriminaalmenetluse alustamisest ...
- § 62. Sisemiste turvameetmete rakendamata jätmine
- Kohustatud isiku juhi poolt hoolsusmeetmete, rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamise ja juhtimise, teabe kogumise ja andmete säilitamise ning teatamiskohustuse täitmise protseduurireeglite kehtestamata jätmise eest, samuti krediidiasutuse või finantseerimisasutuse juhi poolt kontaktisiku määramata jätmise eest ...
- **§ 62¹. Korrespondentpanganduse nõuete rikkumine**
- Krediidi- või finantseerimisasutuse töötaja poolt kolmanda riigi krediidi- või finantseerimisasutusega korrespondentsuhte loomise eest käesolevas seaduses sätestatud nõudeid rikkudes ...

EELNÕU 632 SE I

RAHVUSVAHELISE SANKTSIOONI

SEADUS

**Mida on vaja teada rahvusvahelistest
finantssanktsioonidest?**

Rahvusvaheline finantssanktsioon

- On rahvusvaheline sanktsioon, millega tõkestatakse sanktsiooni subjektile rahaliste vahendite ja majandusressursside kasutamine ja käsutamine, sealhulgas keelatakse või piiratakse:
 - 1) laenu ja krediidi andmine või muu raha väljamaksmine;
 - 2) hoiuste, dividendide, intressitulude ja muude vahendite väljamaksmine sularahas, vekslite, tšekkide või muude vahenditega, väärtpaberite, väärismetallide ja -kivide või muude väärtuste võõrandamine, pantimine või käsutada andmine;
 - 3) hoiuse-, makse-, väärtpaberi- või muu konto avamine, hoiulaeka kasutada andmine või selliste teenuste osutamiseks lepingute sõlmimine;
 - 4) kinnisasjade, kinnistatud laevade ja registrisse kantavate vallasasjade või õigustega tehingute tegemine;
 - 5) rahaliste vahendite ja majandusressursside pantimine või muul viisil tagatiseks andmine;
 - 6) **kindlustuslepingu sõlmimine ja sellise lepingu alusel väljamaksete tegemine;**
 - 7) ärisuhete alustamine või jätkamine.

Rahvusvahelise sanktsiooni subjekt

- 1) riik, teatud territoorium, territoriaalne üksus, režiim, organisatsioon, ühendus või rühmitus, kelle suhtes võetakse rahvusvahelist sanktsiooni kehtestavas õigusaktis ettenähtud meetmeid;
- 2) füüsiline või juriidiline isik, asutus, seltsing või mis tahes muu üksus, **kes on otseselt nimetatud** rahvusvahelist sanktsiooni kehtestavas või rakendavas õigusaktis ja kelle suhtes võetakse rahvusvahelist sanktsiooni kehtestavas õigusaktis ettenähtud meetmeid.

Erikohustustega isik

- 1) krediidasutus krediidasutuste seaduse tähenduses;
- 2) valuutavahetusteenuse pakkuja;
- 3) e-raha asutus;
- 4) makseasutus;
- 5) alternatiivsete maksevahendite teenuse pakkuja;
- 6) **kindlustusandja ja kindlustusvahendaja**;
- 7) fondivalitseja ja aktsiaseltsina asutatud investeerimisfond ;
- 8) kontohaldur väärtpaberite keskregistri seaduse tähenduses;
- 9) väärtpaberiarveldussüsteemi liige ja investeerimisühing;
- 10) hoiu-laenuühistu;
- 11) muu finantseerimisasutus krediidasutuste seaduse tähenduses;
- 12) punktides 1–11 nimetatud teenust pakkuva **välisriigi teenusepakkuja Eesti äriregistrisse kantud filiaal**.

Üldised kohustused rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamisel (KÕIGILE)

- (1) Füüsiline ja juriidiline isik võtab rahvusvahelist finantssanktsiooni kehtestava või rakendava õigusakti jõustumisel meetmeid sellest tulenevate kohustuste täitmiseks ning näitab vajalikku hoolsust, et tagada rahvusvahelise finantssanktsiooni eesmärgi saavutamine ja vältida selle rikkumist.
- (2) Füüsiline ja juriidiline isik, kellel on kahtlus või kes teab, et temaga ärisuhtes olev või tehingut või toimingut tegev isik, samuti ärisuhte loomist või tehingu või toimingu tegemist kavandav isik on rahvusvahelise finantssanktsiooni subjekt, annab rahvusvahelise finantssanktsiooni subjekti tuvastamisest, sellekohasest kahtlusest ja võetud meetmetest viivitamata teada rahapesu andmebüroole.

Erikohustustega isiku erikohustused

- jälgib korrapäraselt veebilehte* ning võtab finantssanktsiooni rakendavas õigusaktis sätestatud meetmeid, et vältida rahvusvahelise finantssanktsiooni rikkumist
- Muudatuste puhul kontrollib isik viivitamata, kas temaga ärisuhtes olev isik on finantssanktsiooni subjekt, kelle suhtes sanktsioon kehtestatakse, muudetakse või lõpetatakse
- Kui sanktsioon subjekti suhtes lõpetatakse, lõpetab erikohustustega isik kohe meetme rakendamise õigusaktis sätestatud ulatuses
- Kehtestab protseduurireeglid ja nende täitmise kontrollimise korra ning määrab rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamise eest vastutava isiku, kelle kontaktandmed edastab järelevalve teostajale
- Kahtluse või probleemide puhul pöördub RAB-i abi saamiseks
- kogub ja säilitab viie aasta jooksul sätestatud kohustuste täitmisel järgmisi andmeid:
 - 1) kontrollimise aeg;
 - 2) kontrollinud isiku nimi;
 - 3) kontrollimise tulemused;
 - 4) võetud meetmed.

RAB kohustused

- teeb oma veebilehel kättesaadavaks teabe rahvusvahelise finantssanktsiooni kehtestamise, muutmise või lõpetamise kohta viivitamata pärast teabe saamist
- Võib tehingu ettekirjutusega peatada ning kehtestada tehingu esemeks oleva vara käsutamise piirangu
- teate või taotluse saamisel rahapesu andmebüroo:
 - 1) teavitab teate või taotluse saamisest Siseministeeriumi, Välisministeeriumi, muud asjakohast ministeeriumi ja vajadusel muud põhjendatud teadmishajadusega isikut;
 - 2) kontrollib, kas on tuvastatud rahvusvahelise finantssanktsiooni subjekt;
 - 3) kontrollib võetud meetmete õiguspärasust;
 - 4) teavitab teate või taotluse esitajat ning nimetatud ministeeriume ja isikuid kontrolli tulemustest.
- Otsustab erandite tegemise
- Teostab vajadusel täiendavat kontrolli sanktsiooni subjekti suhtes
- Teostab järelevalvet

Väärteod

- **§ 22. Rahvusvahelise finantssanktsiooni subjekti tuvastamisest ja meetmete võtmisest teatamata jätmine ning valeandmete esitamine**
- (1) Erikohustustega isiku juhi või finantssanktsiooni rakendamise eest vastutava isiku poolt subjekti tuvastamisest, asjakohaste meetmete võtmisest rahapesu andmebüroole teatamise kohustuse rikkumise, samuti valeandmete esitamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut või arestiga.
- (2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 300 000 krooni.
- **§ 23. Protseduurireeglite ja nende täitmise kontrollimise korra kehtestamata jätmine**
- - protseduurireeglite ja nende täitmise kontrollimise korra kehtestamata jätmise eest- 100tü/200 000 krooni
- **§ 24. Andmete säilitamise kohustuse rikkumine**
- - andmete kogumise ja säilitamise kohustuse rikkumise eest - 100 tü/200 000 krooni

Karistus sanktsiooni rakendamata jätmise eest

KarS § 93¹. Rahvusvahelise sanktsiooni rakendamata jätmine

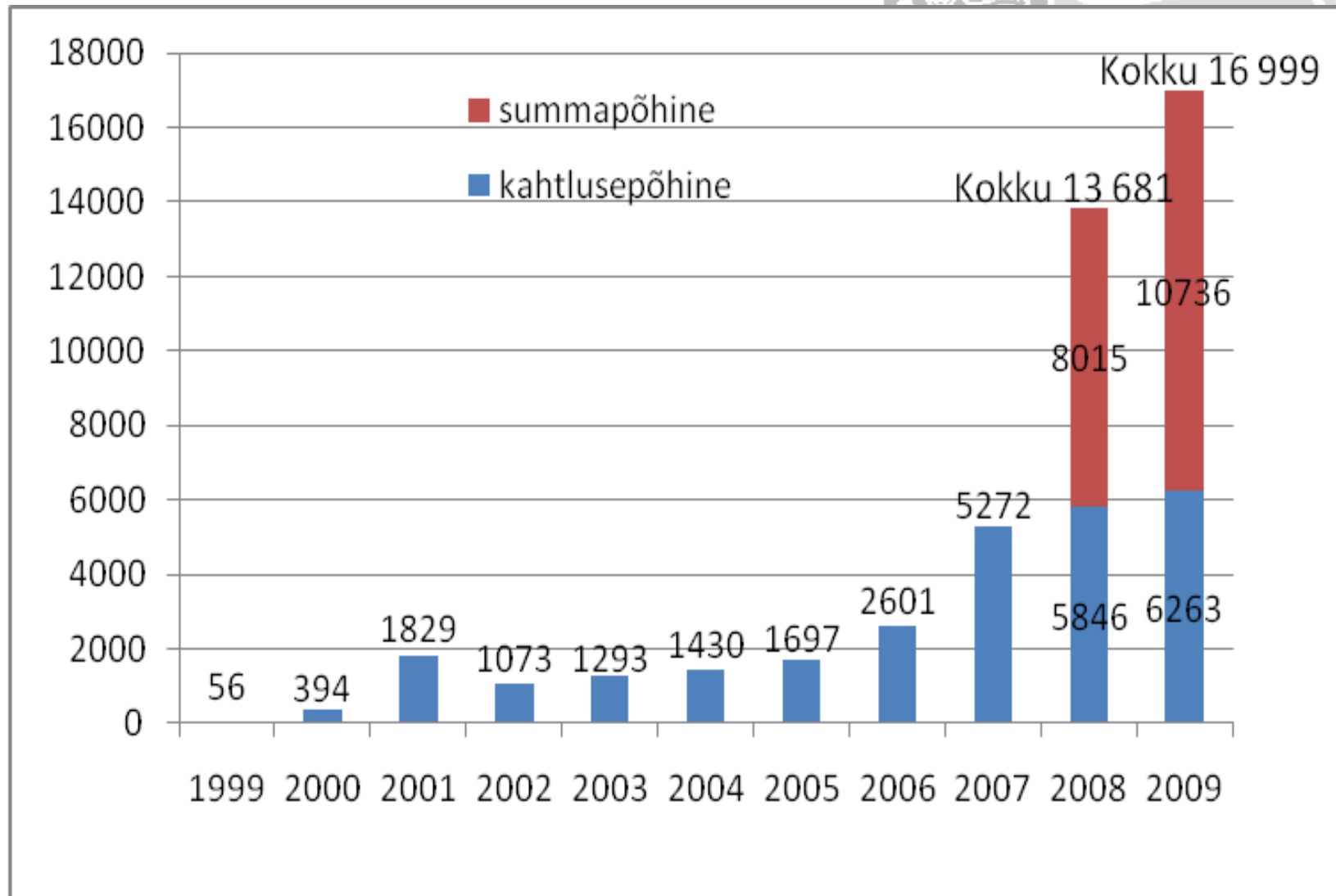
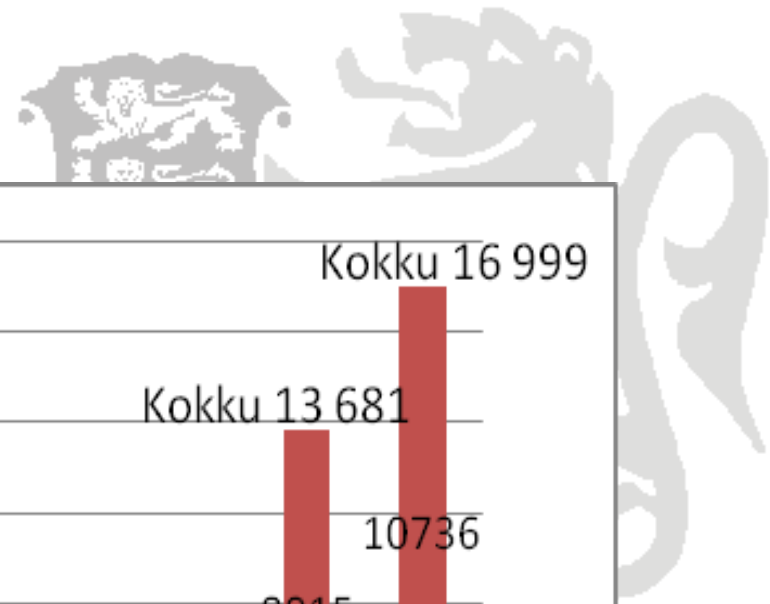
- **(1) Teadvalt rahvusvahelise sanktsiooni subjektiga tehingu või toimingu tegemise eest või muu rahvusvahelise sanktsiooni teadva rakendamata jätmise eest – karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.**
- **(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik – karistatakse rahalise karistusega.**
- **(3) Kohus konfiskeerib käesolevas paragrahvis sätestatud süüteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud eseme.**

STATISTIKA

2009

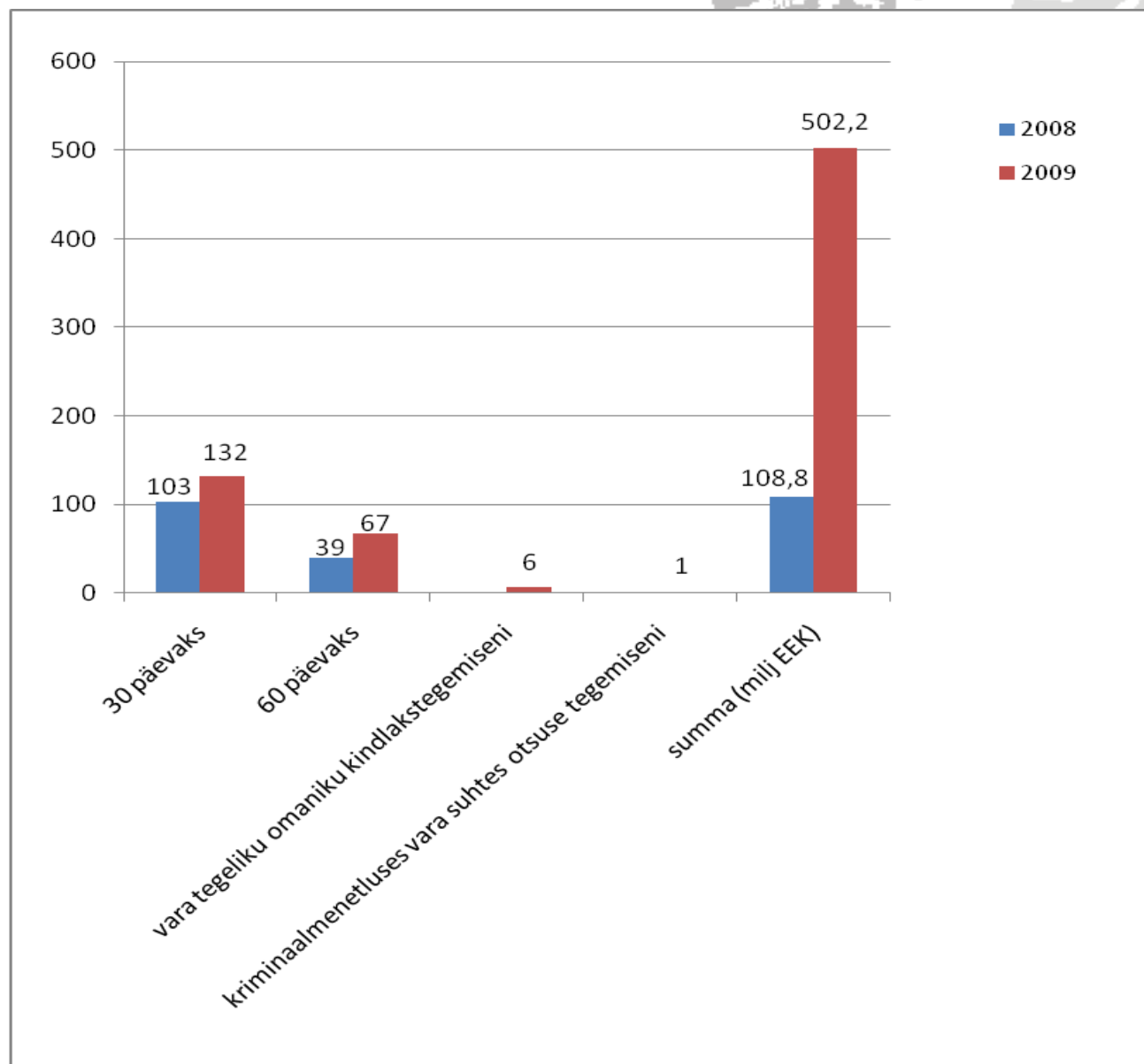
Teated RAB

Teateid kohustatud subjektide lõikes

	2009		2008	
	Teatiste arv	Osakaal teatajates t (%)	Teatiste arv	Osakaal teatajates t (%)
finantseerimisasutused	13378	78,7	9776	70,5
krediidiasutused	2594	15,3	3060	22,1
muud eraõiguslikud ettevõtjad	504	3,0	519	3,7
professionaalid	202	1,2	240	1,7
riigiasutused	168	1,0	117	0,8
teise riigi asutus	139	0,8	138	1,0
muud	14	0,1	11	0,1
KOKKU	16999	100	13861	100

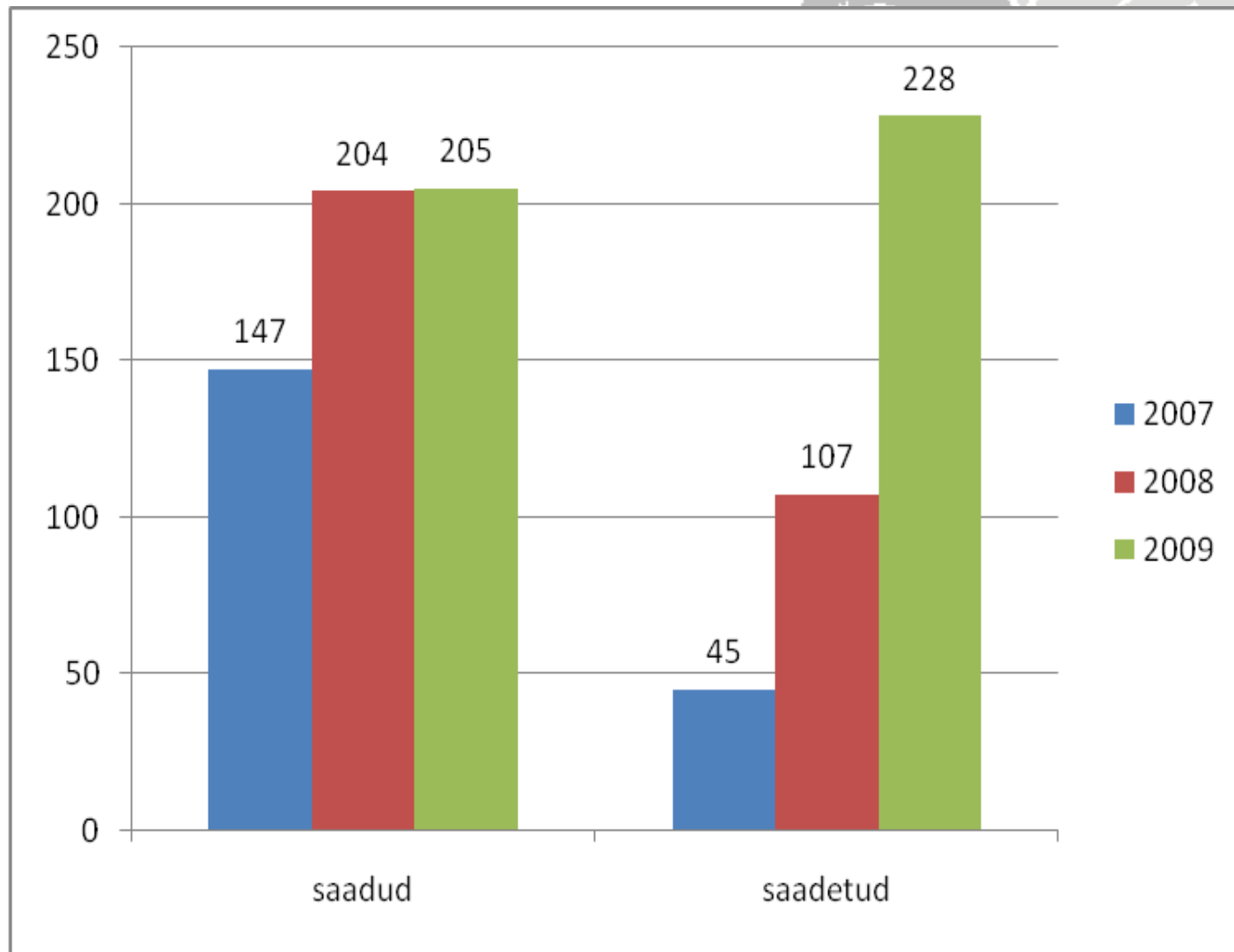
Piirangute seadmine varale

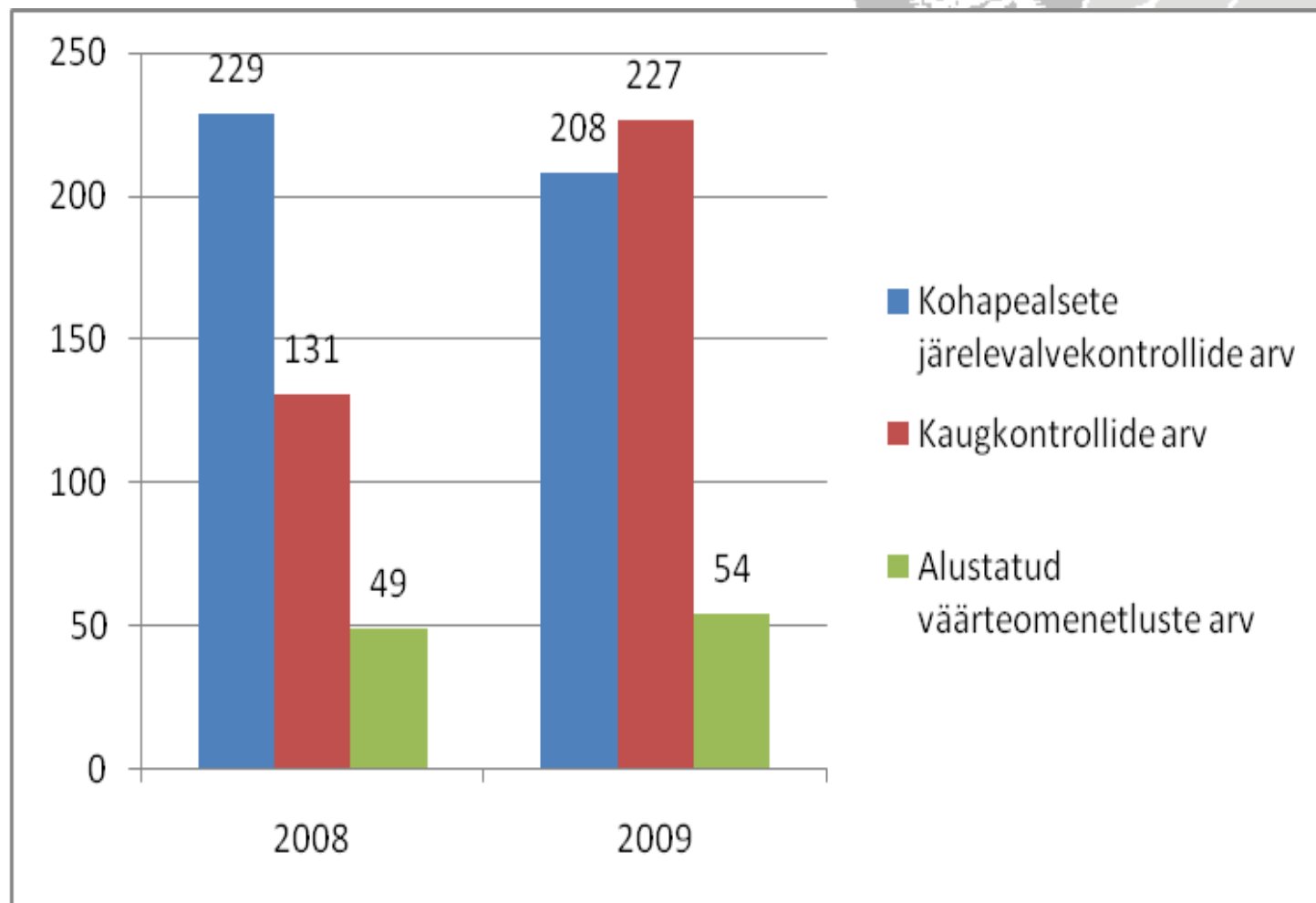
Edastatud uurimisorganile

	2007	2008	2009
uurimiseks edastatud materjalid	196	156	283
kriminaalmenetluse alustamise otsustamiseks	48	17	39
... seisuga 31.12 alustatud kriminaalmenetlused	13	8	29
... sh alustatud rahapesumenetlused	5	5	12
olemasoleva kriminaalasjaga liitmiseks	28	18	21
vastused päringutele	120	121	223
...sh vastused kriminaaltulu taotlemise tuvastamise päringutele	14	47	11
...edastatud materjalidega seotud teatiste arv	397	282	742
... edastatud materjalidega seotud summad	870,2 mln	1,5 mld	40 mld
... edastatud materjalidega seotud isikute arv	846	806	738
Registreeritud rahapesukuriteod Eestis kokku*	49	128	134

Saadud ja saadetud välispäringud

Järelevalve

Täna tähelepanu eest !

